

**„To nesmíte prát tak vážně“,
aneb tvořivá dramatika
ve vyučování cizímu jazyku
se zaměřením na komunikační dovednosti**

PhDr. Tamara Bučková, Ph.D.

KG UK-PedF v Praze

PaedDr. Jana Folprechtová, CSc.

Literární akademie J. Škvoreckého + JŠ Skřivánek Praha

&

Mag. Christiane Poimer

KG UK-PedF v Praze

Celostátní seminář DCJ; Praha, 16.5.2013

cizí jazyky - CIZÍ JAZYKY - cizí jazyky - CIZÍ JAZYKY- cizí jazyky

Brát vážně - prát vášně ☺ Brát vážně - prát vášně ☺ Brát vážně - prát vášně ☺
Brát vážně - prát vášně ☺ Brát vážně - prát vášně ☺ Brát vážně - prát vášně
☺ Brát vážně - prát vášně ☺ Brát vážně - prát vášně ☺ Brát vážně - prát
vášně ☺ Brát vážně - prát vášně ☺ Brát vážně - prát vášně ☺ Brát vážně -
prát vášně ☺ Brát vážně - prát vášně ☺ Brát vážně - prát vášně ☺ Brát
vážně - prát vášně ☺ B
Brát vážně - prát vášně
☺ Brát vážně - prát vá
vášně ☺ Brát vážně - p
prát vášně ☺ Brát váží
vážně - prát vášně ☺ B
Brát vážně - prát vášně
☺ Brát vážně - prát vášně ☺ Brát vážně - prát vášně ☺ Brát vážně - prát
vášně ☺ Brát vážně - prát vášně ☺ Brát vážně - prát vášně ☺ Brát vážně -
prát vášně ☺ Brát vážně - prát vášně ☺ Brát vážně - prát vášně ☺ Brát
vážně - prát vášně ☺ Brát vážně - prát vášně ☺ Brát vážně - prát vášně ☺
Brát vážně - prát vášně ☺ Brát vážně - prát vášně ☺ Brát vážně - prát vášně



ÚVOD

aneb „Odkud jdeš?“ „Kdo jsi a co nám přinášíš?“ „Kam kráčíš?“

- **Odkud vycházíme?**
- Navazujeme na 27. celostátní seminář k teoretickým základům DCJ z 15. 5. 2008 „**Alternativní metody výuky cizích jazyků a možnosti jejich realizace v praxi**“. Přednášející: doc. PhDr. J. Mothejíková, CSc., PaedDr. J. Folprechtová, CSc. a Mgr. B. Dočkalová - Müllerová.
- Našimi prameny se staly různé publikace
 - zaměřené na dramatickou výchovu (zejména tvořivou dramatiku) v mateřském a cizím jazyce;
 - zasahující do oblasti didaktiky cizích jazyků, pedagogiky a psychologie;
 - zaměřené na jazykové hry etc.
- Důležitá jména: E. Tselikas, E. Machková, V. Janíková, P. Zajícová, I. Lenčová, I. Sobková, C. R. Rogers, H. Gardner, J. Bürmann.

„Kam kráčíš? A co nám přinášíš?“ Odpovědi na tyto otázky?!?

- **CO?** (terminologické otázky, vymezení obsahu pojmu dramapedagogika)
- **S JAKÝM CÍLEM?** (cílem výuky)
- **KDE? KDY? PRO KOHO?** (stupně škol a typy kurzů)
- **JAK?** (typologie metodických postupů a učebních činností)
- **KDO?** (důraz na osobnost učitele a jeho kvalifikaci)

+

- **NAŠE ZKUŠENOSTI + „ochutnávka“**

C0? - Terminologické otázky

- **Divadlo ve výuce jazyků**
- **Tvořivá dramatika ve výuce jazyků**
- **Dramapedagogika ve výuce jazyků**

Literatura

TSELIKAS, E. *Dramapädagogik im Sprachunterricht*. Zürich: Orell Füssli Verlag 1999. ISBN: 978-3280027165.

MACHKOVÁ, E. *Úvod do studia dramatické výchovy*. Praha: NIPOS 2007. ISBN 978-80-7068-207-4.

JANÍKOVÁ, V. Tvořivá dramatika ve výuce cizích jazyků. *Cizí jazyky*, 2011, roč. 54, č. 4, s. 136 – 139. 1210-0811

S JAKÝM CÍLEM?

- **Komunikativní kompetence + osobnostní rozvoj studenta**
 - obojí by mělo probíhat v rovnováze a současně;
 - při rozvíjení těchto kompetencí je třeba dbát na **specifičnost dramapedagogických postupů**
 - děti i dospělí se mohou ve výuce uvolnit, rozhybat, rozmluvit;
 - do procesu učení je zapojeno celé tělo, vědomě jsou zapojeny všechny smysly; důležitá je fantazie a uvědomění si emocí.
 - **Komunikace spočívá v simulování situací**; tato simulace by měla probíhat v podmínkách, které jsou co nejpodobnější realitě.
 - **Řečový projev aktérů**, který je chápán jako HRA (včetně modulace hlasu), je doprovázen vědomým využitím řeči těla (gesta, mimika, haptika).

POZOR!

DŮLEŽITOU ROLI SEHRÁVÁ VĚDOMÁ KÁZEŇ A KVALITA VZTAHŮ VE SKUPINĚ!

Viz podkapitola **JAK?** - **Psychologická východiska**

Srov. TSELIKAS 1999, str. 21 - 56. Více v podkapitole **JAK?** - **Didaktická východiska**

S JAKÝM CÍLEM?

- **Pouze za účelem prezentace nácviku komunitivních situací?**
- **Za účelem divadelního představení?**
 - **Závěrečné veřejné představení**
 - nesmí být jediným a hlavním cílem veškerého snažení učitele i celé skupiny.
 - PROČ?
- **POZOR!!!**
 - V dramapedagogice ve výuce jazyků není hlavní náplní výuky inscenace dramatického textu od renomovaných autorů dramatických literárních děl.
 - PROČ?

KDE, KDY, PRO KOHO?

- a) **v podmínkách běžné školní výuky (ZŠ, SŠ, VŠ);**
- b) **ve speciálních kurzech mimo běžnou školní výuku**
 - Bettina von Kolbeck - kroužky pro děti z 1. stupně ZŠ;
 - od r. 2005 JŠ Jevišťe Praha (www.jeviste.cz);
 - Festival Divadlo jazyků (pořadatelé: JŠ Jevišťe Praha, KAJL UK-PedF);
 - Bear Education Theater (www.bearproject.cz);
 - Institut für angewandtes Theater Graz (www.anthea.at).

JAK? - Psychologická východiska

Utváření vztahů ve skupině s využitím principů humanistické pedagogiky a psychologie

Empatie, akceptace, kongruence (autentičnost); komunikace směřující k podpoře a růstu osobnosti, nikoli k destrukci.

Srov. ROGERS, C. R. *Způsob bytí*. Praha : Portál, 1998. ISBN: 80-7178-233-5.

Podpora osobnostního rozvoje s využitím specifických schopností žáků pro různé druhy činnosti

Intelligence jazyková, hudební, matematická, prostorová, kinestetická, intrapersonální, interpersonální inteligence

Srov. GARDNER, H. *Dimenze myšlení. Teorie rozmanitých inteligencí*. Praha : Portál, 1999. ISBN: 80-7178-279-3.

JAK? - Didaktická východiska

Obecné principy dramapedagogiky ve výuce jazyků

1. Dramapedagogika (DP) je metodou výuky, která používá divadelní prostředky pro pedagogické účely.

Nejde jen o práci s jazykem, ale také o práci s tělem, s hlasem, o hru v rolích. Vstupování do role probíhá na úrovni mentální, fyzické i emocionální. Těžištěm není závěrečné divadelní představení, nýbrž celý proces vzniku tohoto představení.

2. Důležitou součástí DP výuky jazyků jsou zahřívací a průpravná cvičení, která jsou zaměřená na vědomou práci s tělem (pohybová cvičení) a s hlasem (hlasová cvičení).

3. Průpravná cvičení jsou odrazovým můstkem k vytváření fiktivních kontextů (situací a scén), které tvoří podstatnou součást obsahu DP jednotky. ZDROJEM MŮŽE BYT UMĚLECKÝ TEXT NEBO VLASTNÍ TVORBA STUDENTŮ. Důležité prvky: charaktery postav, místo jednání, vztahy mezi postavami, odvíjení děje v čase.

JAK? - Didaktická východiska

Obecné principy dramapedagogiky ve výuce jazyků

4. Důležitým momentem dramaped. jednotky je hra v rolích (viz bod 1): její uvedení a průběh.

5. Neméně důležité je její ukončení, tj. výstup z rolí a návrat do běžné reality, reflexe zkušeností získaných hrou v rolích.

6. Dramaped. výuka CJ by měla směřovat k závěrečnému veřejnému představení, které není hlavním cílem celého procesu, je však jeho podstatnou součástí.

7. DP výuka CJ funguje na bázi NAPĚTÍ MEZI RITUÁLEM A RIZIKEM, a to i ve vztahu k rozvoji komunikativní kompetence.

8. Učitel musí být na každou DP učební jednotku velmi pečlivě připraven, ale musí umět projevit i určitou míru FLEXIBILITY (aby nebrzdil kreativní činnost skupiny).

Jak? - Typologie dramapedagogických aktivit/učebních činností

- Hry na seznámení skupiny
- Zahřívací a průpravná cvičení a hry
- Pohybová a rytmická cvičení
 - cvičení pro trénink hlasu a výslovnosti;
 - řečová průpravná cvičení;
 - vyprávění příběhu jako předstupěň inscenace dramatu.
- Improvizace a dramatická hra
- **Scénické hry k nácviku gramatiky a prevenci gramatických chyb**

JAK? - Klíč

k výběru dramapedagogických aktivit

Osobnost studenta + specifčnost skupiny

Jazykové prostředky

Řečové dovednosti (trénink komunikace)

Osobnost učitele

Rozvíjení vlastního stylu učení: kladný vztah k lidem, které učitel vzdělává a zároveň jistým způsobem vede na jejich cestě za poznáním cílového a kultury, za uplatněním těchto znalostí v praxi.

FENCLOVÁ, M. Cizí jazyky a „umění milovat“.

Cizí jazyky, roč. 45, č. 5-6, s. 146 - 147

KDO? - Otázka pedagogických kompetencí

Kvalifikace učitele

a) Kurzy, workshopy v rámci učitelského studia (na pedagogických a filozofických fakultách)

Problémy

1. nabídka dlouhodobých (semestrálních, dvojsemestrálních) kurzů;
2. zařazení těchto kurzů do vhodné fáze studia.

Dramapedagogické postupy vnímáme jako nadstavbu, která by měla následovat po absolvování alespoň základního /vstupního/ kurzu lingvodidaktiky.

b) Speciální kurzy mimo akademickou půdu

NAŠE ZKUŠENOSTI

Tamara Bučková

- **PROJEKTY**
- *Franz Kafka a my a dnes* (společný divadelní a filmový projekt studentů gymnázia U Libeňského zámku a studentek Maria-Ward-Gymnasium v Augsburgu. Představení uskutečněná v rámci zaštitěného Fondem německo-české budoucnosti a MŠTV ČR; Augsburg - Praha; listopad 1999 - březen 2000.
- Dramatizace konkrétní poezie na Gymnáziu Prof. Jany Patočky (autorská inscenace s názvem *Deutsch(?)kurz(!)*; premiéra v Městské knihovně v Praze v březnu 2012, repríza v dubnu 2012 v divadle v Bamberku. Obnovená premiéra v rámci festivalu Divadlo jazyků; 20.6.2013.
- **Jazykové a další kurzy**
- Využití dramaped. postupů v praktických jazykových cvičeních NJ na PedF UK (2001 -2003) a v seminářích věnovaných didaktickým adaptacím literárních textů (2002 - 2004, 2009 - 2013) a dále v semináři německá literatura, divadlo a film (2009 - 2013).
- Využití dramaped. postupů při mezinárodních kurzech humanistické pedagogiky a gestaltu (studenti z pěti zemí; komunikační jazyk němčina; 2011 - 2013).

NAŠE ZKUŠENOSTI

Tamara Bučková & Christiane Poimer

PROJEKTY

- *Tvůrčí setkání tří kultur v Salónu5 ve Vídni / Schöpferisches Treffen dreier Kulturen im Salon5 in Wien* - projekt s DiFa JAMU v Brně a Seminářem Maxe Reinhardta ve Vídni (Akademie der Musik und angewandter Künste in Wien)
 - scénické čtení; literární průvodce romány od M. Presslerové a R. Welshové; Vídeň; září 2010 - srpen 2011;
- *Co to tu hraješ za divadlo?! / Was soll das Theater?!?* - Workshop v rámci Mezinárodního dne jazyků v Rakouském kulturním fóru v Praze; září 2012
 - cílová skupina: třídy Rakouského gymnázia v Praze (jazyková úroveň A2 a B1);
- **spolupráce na divadelních představeních (autorských inscenacích) KG UK-PedF**
 - spojení principů práce s literárním textem a komunikativní kompetencí
 - inscenace *Lechts frei, rings Experiment* - premiéra na festivalu Divadlo jazyků 2011, repríza na Divadelním večeru studentů germanistiky na FFUK a UK-PedF v Goethe-Institutu v Praze - květen 2012;
 - inscenace *Märchen für kluge Germanisten*; předpremiéra 10.5.2013 v K4; premiéra 22.6. v rámci festivalu Divadla jazyků v divadle Na prádle v Praze.

NAŠE ZKUŠENOSTI (T. B., Ch. P.)

- Podstatnější než dosažené jazykové kompetence je zaujetí pro věc.
- Zážitek jako jedna z metod VCJ? - Nic nového není bezproblémové (platí pro všechny zúčastněné).
- Z pohledu žáka, studenta, účastníka kurzu:
 - Co je nové, může být sice zajímavé, ale přesto nepříjemné (prvek narušující zažité stereotypy).
 - Neznámá nebo nulová očekávání mohou vzbudit nejistotu či nechuť.
 - Metoda zážitku dokáže probudit z letargie a vzbudit zvědavost.
 - Princip hry umocňuje přirozenou zvědavost.
- Co je nové, může fungovat jako výzva.

NAŠE ZKUŠENOSTI

Jana Folprechtová

- tříletý speciální výcvik (2006 – 2009)
- semestrální kurz AJ v JŠ JEVIŠTĚ (studentka 2007)
- využití v praktických jazykových cvičeních RJ na PedF UK (2007 -2009)
- využití v semináři komunikativních her pro budoucí učitele NJ (FF UJEP Ústí nad Labem 2009 – 2011)
- příležitostné semináře dramapedagogiky pro učitele RJ (2007 – 2009)
- využití dílčích prvků dramapedagogiky ve firemních kurzech NJ a RJ (od r. 2011)

Jana Folprechtová & Tamara Bučková

- realizace krátkodobých seminářů pro učitele CJ (projekt PVP UP Olomouc říjen 2012, projekt NEFLT PedF UJEP prosinec 2012)
- přednáška na 35. semináři k teoretickým základům DCJ na PedF UK (2013)

Vracíme k úvodu: „Co nám přinášíš? Kam kráčíš?“

- **Naše aktuální publikace k danému tématu**
- FOLPRECHTOVÁ, J. *Dramapedagogické postupy při výuce cizích jazyků.*
- BUČKOVÁ, T. *Tvořivá dramatika a práce s literárním textem ve výuce cizích jazyků.*
 - Obě studie vyšly ve sb. RŮŽIČKOVÁ, D. a kol. *Náměty k práci s dětmi.* Olomouc : Univerzita Palackého 2012. ISBN: 978-80-244-3174-1, str. 21 - 90.
 - Publikace byla vydána v rámci projektu Pedagogika v praxi a umění učit: Zvyšování atraktivity povolání učitele. (CIV při UP OLOMOUC).
- BUČKOVÁ, T.; POIMER, CH. *Lechts frei - rinks Experiment oder Schöpferisches Arbeiten im Fremdsprachenunterricht. Ein mit theoretischen Überlegungen begleiteter Bericht über zwei Theaterprojekte.*
 - Vyjde v připravované kolektivní monografii editované V. Janíkovou, momentálně v tisku.

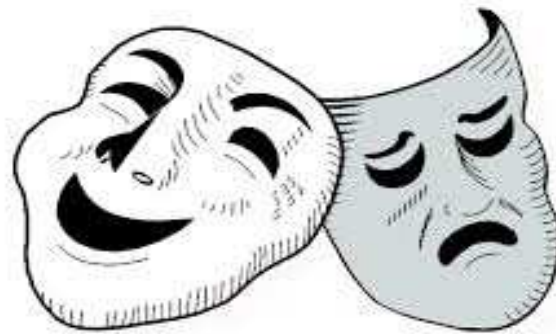
Všechny studie jsou dostupné na: www.pedf.cuni.cz/tb/, dále *download*,
dále *Dramapädagogik und Theater/Dramapedagogika a divadlo*

OCHUTNÁVKA V PRAAXI?



cizí jazyky - CIZÍ JAZYKY - cizí jazyky - CIZÍ JAZYKY- cizí jazyky

Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!
Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží! Přšipijem si nádraží!



cizí jazyky - CIZÍ JAZYKY - cizí jazyky - CIZÍ JAZYKY - cizí jazyky

Udělám to přezítří. Udělám to přezítří. Udělám to přezítří. Udělám to přezítří.

Udělám to přezítří. Udělám to přezítří. Udělám to přezítří. Udělám to přezítří. Udělám to přezítří. Udělám to přezítří. Udělám to přezítří. Udělám to přezítří. Udělám to přezítří.

Udělám to přezítří.

přezítří. Udělám to přezítří.

to přezítří. Udělám to přezítří.

Udělám to přezítří.

přezítří. Udělám to přezítří.

to přezítří. Udělám to přezítří.

Udělám to přezítří.

přezítří. Udělám to přezítří.

to přezítří. Udělám to přezítří.

Udělám to přezítří.

Udělám to přezítří. Udělám to přezítří. Udělám to přezítří. Udělám to přezítří.

Udělám to přezítří.



to přezítří. Udělám to

Udělám to přezítří. Udělám

ří. Udělám to přezítří.

to přezítří. Udělám to

Udělám to přezítří. Udělám

ří. Udělám to přezítří.

to přezítří. Udělám to

Udělám to přezítří. Udělám

ří. Udělám to přezítří.

Udělám to přezítří.

Udělám to přezítří. Udělám to přezítří. Udělám to přezítří.

Udělám to přezítří. Udělám

Troj(čtyřlístkový) klíč k výběru dramapedagogických aktivit namísto závěru

Student jako individuum,
skupina jako celek

Fenomén cizího jazyka
jako součást kultury

Jazykové znalosti,
řečové dovednosti



Cizí jazyky jako
záležitost srdce



